

Стеценко Д. В.,
доктор філософії, старший викладач
кафедри галузевого перекладу та іноземних мов,
Херсонський національний технічний університет

Мажасв Д. В.,
студент,
Херсонський національний технічний університет

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Проблема розвитку української наукової термінології в умовах європейської інтеграції є багатовимірною і вимагає детального обґрунтування. З одного боку, процеси інтеграції України до Європейського Союзу вимагають гармонізації термінологічних систем з міжнародними стандартами, що забезпечує повну сумісність та взаєморозуміння в академічній і професійній сферах. З іншого боку, така гармонізація порушує питання збереження унікальності української мовної традиції, оскільки неконтрольований потік запозичень з англійської та інших мов може загрожувати самобутності національної термінологічної системи.

Проблемним аспектом є недостатня послідовність сучасних українських термінологічних практик. Існують множинні варіанти перекладу та адаптації одного й того ж поняття, що призводить до термінологічних дублетів, гібридних утворень та семантичних розбіжностей [1, с. 12]. Наприклад, у правовій галузі директива перекладається переважно як «директива», але іноді трапляється варіант «настанова», а в економічній сфері терміни *outsourcing* та *benchmarking* застосовуються без належної адаптації [8]. У технічній галузі паралельне вживання *blockchain* і «блокчейн» демонструє нестабільність норми [9].

Така ситуація спонукає до пошуку оптимального балансу між інтернаціоналізацією та націоналізацією української наукової термінології. Цей баланс повинен, з одного боку, гарантувати здатність українських науковців ефективно інтегруватися в європейську наукову спільноту, а з іншого – зберегти культурну та мовну ідентичність як маркер української наукової традиції [2, с. 45].

Проблематика формування та розвитку наукової термінології була предметом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема,

І. Кочан [3] окреслює основні етапи становлення українського термінотворення, підкреслюючи взаємодію національних і запозичених елементів. О. Кияк [4] аналізує специфіку перекладу іншомовних термінів та вказує на необхідність створення моделей, що враховують міжнародні стандарти. Л. Симоненко [5] розглядає вплив глобалізаційних процесів на уніфікацію економічної термінології.

У зарубіжній науці F. Prieto Ramos [7] зосереджується на інституційному перекладі в умовах міжнародного врядування, тоді як А. Кјаєр [6] аналізує проблеми гармонізації правничої термінології в ЄС.

Попри значний науковий доробок, комплексний аналіз розвитку української наукової термінології в умовах європейської інтеграції залишається недостатньо представлений у літературі.

Таким чином, дослідження тенденцій розвитку української наукової термінології в умовах європейської інтеграції, визначення впливу англійської мови на термінотворчі процеси у сферах права, економіки та техніки й обґрунтування шляхів гармонізації національних термінологічних систем з міжнародними стандартами є достатньо актуальним.

Правова сфера. Правнича термінологія ЄС формує значний масив понять, що поступово інтегруються в український дискурс. Наприклад, *regulation* стабільно перекладається як «регламент», а *directive* – як «директива». Водночас існують проблемні випадки: *case-law* часто передається як «судова практика», хоча у праві ЄС цей термін охоплює ширший концепт. Ця розбіжність підкреслює необхідність уточнення дефініції та стабілізації термінологічної системи. Крім того, запозичення гібридних виразів, таких як *subsidiarity principle* – «принцип субсидіарності», демонструє потребу в послідовності при калькуванні інституційних понять.

Економічна сфера. В економічній термінології англomовні запозичення мають найбільшу динаміку: *outsourcing*, *benchmarking*, *startup*, *crowdfunding*. Деякі з них закріплюються у формі кальок (*venture capital* – «венчурний капітал»), інші – зберігають оригінальне написання. Такі процеси спричиняють як розширення терміносистеми, так і появу надмірної кількості іншомовних слів, що ускладнює сприйняття текстів. При цьому описові переклади, як *green paper* – «зелена книга», показують, як інституційно-економічні поняття можуть бути ефективно адаптовані.

Технічна сфера. У сфері ІТ англійська фактично монополізує термінотворення. Термінологія на кшталт *software*, *hardware*, *blockchain*, *cloud computing* функціонує переважно у формі транслітерації: «блокчейн», «хмарні обчислення». При цьому в академічних текстах

часто вживаються паралельні варіанти, що свідчить про нестійкість норми. Нестача унормованих технічних глосаріїв лише погіршує ситуацію.

Вплив англійської мови як лінгва франка науки. За даними Scopus та Web of Science, понад 80% світових наукових публікацій створюється англійською мовою. Це зумовлює орієнтацію українських дослідників на англомовні терміносистеми, що спрощує міжнародний обмін знаннями, проте створює небезпеку витіснення українських відповідників. Ця тенденція відображає прагматичні міркування, але ілюструє вразливість національних термінологічних традицій. Викликом є знаходження балансу між глобальною доступністю та національною мовною стійкістю.

Таким чином, українська наукова термінологія перебуває у стані активного розвитку під впливом європейської інтеграції та глобалізаційних процесів. Основними тенденціями є калькування, пряме запозичення та створення гібридних форм. Найбільш проблемними залишаються правова та технічна сфери, де дублювання і нестабільність норм потребують унормування. Збереження балансу між міжнародною стандартизацією та національною традицією є необхідною умовою інтеграції України у європейський науковий простір. Подальші дослідження мають бути спрямовані на укладання спеціалізованих глосаріїв і нормативних словників для різних галузей науки.

Література

1. Бреус Є. Проблеми перекладу економічної термінології. Одеса : ОНУ, 2021. 128 с.
2. Д'яков А. Сучасні тенденції розвитку української технічної термінології. К. : НТУУ, 2018. 240 с.
3. Кочан І. Вступ до термінознавства. Львів : ЛНУ, 2016. 235 с.
4. Кияк О. Перекладознавство: проблеми термінотворення. К. : КНУ, 2019. 215 с.
5. Симоненко Л. Українська наукова термінологія: стан і перспективи. *Українська термінологія* : зб. наук. праць. Харків : ХНУ, 2020. С. 15–26.
6. Kjaer A. Legal Translation in the European Union. *Multilingual Matters*. 2018. P. 41–48.
7. Prieto Ramos F. Institutional Translation for International Governance. London : Bloomsbury, 2021. P. 18–25.
8. Sager J. E. Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam : Benjamins, 1990. 306 p.

9. Temmerman R. Towards New Ways of Terminology Description.
Amsterdam : Benjamins, 2000. 115 p.